

A Magyar Kémikusok Egyesületének
– a MTE SZ tagjának –
tudományos ismeretterjesztő
folyóirata és hivatalos lapja

Szerkesztőség:

Felelős szerkesztő: KISS TAMÁS
[SZEKERES GÁBOR] örökös főszerkesztő
Olvasószerkesztő: SILBERER VERA
Tervezőszerkesztő: HORVÁTH IMRE

Szerkesztők:

ANDROSITS BEÁTA, BANAI ENDRE,
LENTE GÁBOR, NAGY GÁBOR,
PAP JÓZSEF SÁNDOR, RITZ FERENC,
ZÉKÁNY ANDRÁS
Szerkesztőségi titkár: SÜLI ERIKA

Szerkesztőbizottság:

SZÉPVÖLGYI JÁNOS,
a szerkesztőbizottság elnöke,
ANTUS SÁNDOR, BIACS PÉTER,
BUZÁS ILONA, HANCSÓK JENŐ,
JANÁKY CSABA, KALÁSZ HUBA,
KEGLEVICH GYÖRGY, KOVÁCS ATTILA,
LIPTAY GYÖRGY, MIZSEY PÉTER,
MÜLLER TIBOR, NEMES ANDRÁS,
ifj. SZÁNTAY CSABA, SZABÓ ILONA,
TÖMPE PÉTER, ZÉKÁNY ANDRÁS

Kapják az Egyesület tagjai és a megrendelők
A szerkesztésért felel: KISS TAMÁS

Szerkesztőség: 1015 Budapest, Hattyú u. 16.

Tel.: 36-1-225-8777, 36-1-201-6883

Fax: 36-1-201-8056

Email: mkl@mke.org.hu

Kiadja a Magyar Kémikusok Egyesülete
Felelős kiadó: ANDROSITS BEÁTA
Nyomdai előkészítés: Planta-2000 Bt.
Nyomás: Europrinting Kft.
Felelős vezető: ENDZSEL ERNŐ
ügyvezető igazgató

Terjeszti a Magyar Kémikusok Egyesülete
Az előfizetési díjak befizethetők a CIB Bank
10700024-24764207-51100005 sz.
számlájára „MKL” megjelöléssel
Előfizetési díj egy évre 10 200 Ft
Egy szám ára: 850 Ft. Külföldön terjeszti
a Batthyany Kultur-Press Kft.,
H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
1251 Budapest, Postafiók 30.
Tel./fax: 36-1-201-8891, tel.: 36-1-212-5303

Hirdetések-Anzeigen-Advertisements:
SÜLI ERIKA

Magyar Kémikusok Egyesülete,
1015 Budapest, Hattyú u. 16.
Tel.: 36-1-201-6883, fax: 36-1-201-8056,
e-mail: mkl@mke.org.hu

Aktuális számaink tartalma,
az összefoglalók és egyesületi híreink,
illetve archivált számaink honlapunkon
(www.mkl.mke.org.hu) olvashatók

Index: 25 541

HU ISSN 0025-0163 (nyomtatott)

HU ISSN 1588-1199 (online)

DOI: 10.24364/MKL.2020.10

A lapot az MTA MTMT indexeli, és a REAL,
továbbá az Országos Széchényi Könyvtár
(OSZK) Elektronikus Periodika Adatbázisa
és Archívuma (EPA) archiválja

A világ úgy tudja, hogy a *Little science, big science* című, 1963-ban publikált (Kis tudomány, nagy tudomány címmel 1979-ben magyar fordításban is megjelent) könyvében Derek John de Solla Price angol fizikus vette észre, illetve számolt be először a tudomány, pontosabban a tudományos ismeretek (knowledge) exponenciális fejlődéséről, növekedéséről. Ahogy a tudományban nem ritkán előfordul, időközben kiderítették, hogy nem Derek Price volt e téren az első. Ugyanis 1885-ben a Belgravia című angol magazinban publikált *The Great Keinplatz Experiment* című rövid írásában Sir Arthur Conan Doyle hasonló felfedezést tett. Nem tévedés, valóban a mindenki által ismert *Sherlock Holmes* nyomozó és mesterdetektív létrehozójáról, megalkotójáról van szó. Említtet írásában ő ugyanis azt írta, hogy „knowledge begets knowledge as money bears interest”, szabad fordításban: „az ismeret ismeretet hoz létre úgy, mint a pénz a kamatos kamatot”, azaz mostani értelemben: a tudás exponenciálisan növekszik.

Nem volna érdektelen Conan Doyle említett írásának ismertetése is itt, de arra sem hely, sem lehetőség nincs. Meglepetésként leírható, hogy az említett felfedezésben Conan Doyle-t is megelőzték, ugyanis Friedrich Engels *Dialektik der Natur* (A természet dialektikája) könyve már 1883-ban körvonalazta az exponenciális növekedést. Ez utóbbira szintén nincs itt lehetőség helyhiány miatt részletesen kitérni. Talán az is megemlíthető, hogy valóban a közismert Marx–Engels–Lenin–Sztálin négyes második tagjáról van szó.

A tudomány exponenciális növekedésének, mai ismertségének és elismertségének jegyében hozzáadhatnánk, teljesen mindegy, hogy ebben a felfedezésben Derek de Solla Price-é, Conan Doyle-é vagy Friedrich Engelse a prioritás (itt jegyzem meg, hogy az utóbbi). A tudománytörténet hálátlan, a világ nagy részében Price ez irányú tevékenysége az ismertebb.

És most valóban térjünk rá az MKL októberi számának ismertetésére, ahol nem kevés vonzó anyagot említhetünk. Jó Ferenc, a Debreceni Egyetem professor emeritusa „*Chemistry Europe Fellow*” lett – ebből az alkalomból beszélgetett vele Kiss Tamás. Kutasi Csaba dolgozata a bejrúti robbanás hátteréről, az ammónium-nitrát kémiaijáról és a biztonsági tudnivalókról szól közérthetően. Közoktatás rovatunkban Bárány Zsolt cikke a Nat kémiai programjával kapcsolatban mondja el véleményét; a gyakorlati megvalósítás során talán még hasznosíthatóak lesznek gondolatai. Csupor Dezső arról ír a *Ködpiszkálóban*, hogy a homeopátiás gyógyszerek forgalmazásának új szabályozása „a homeopátia végét” jelenti-e. A Szófejtés újabb kifejezések eredetét kutatja Silberer Verával.

2020. október

Braun Tibor

TARTALOM

VEGYIPAR ÉS KÉMIATUDOMÁNY

Beszélgetés **Jóó Ferenc**cel, a Debreceni Egyetem professor emeritusával, az Európai Kémiai Társaság Chemistry Europe Fellows magyar kitüntetettjével **286**

Kutasi Csaba: A bejrúti katasztrófa margójára **288**

KÖZOKTATÁS – TANÁRI FÓRUM

Bárány Zsolt Béla: Az új Nat és a kémia – avagy talán semmi sem tisztán fehér vagy fekete **290**

KITEKINTÉS

Csupor Dezső: *Ködpiszkáló*. Betiltották a homeopátiát? **294**

Braun Tibor: Borrá oldott molekulák. Ismeret-erjesztés a szőlőhegy mögül **296**

Silberer Vera: A kávézaccból nem csak jósolni lehet **298**

JUBILEUM: AZ MKL 75. ÉVFOLYAMA

Szekeres Gábor: Nagy emberek kis történetei (2006) **300**

Rácz László: Közel fél évszázad (1959–2000) **300**

Szabadvány Ferenc, Szekeres Gábor: A Magyar Vegyészeti Múzeum terveiről (1966) **306**

KÖNYVISMERTÉS

Keglevich Kristóf: „Tanácsolom továbbá, hogy igyál oleum sulfurist vagy vitriolt!” (Bobory Dóra (szerk.): *The Correspondence of Boldizsár Batthyány*) **307**

VEGYIPAR- ÉS KÉMIATÖRTÉNET

Szófejtés. A tantál és a titán. A ragadós glutén. A kéntől az alkoholig **309**

VEGYÉSZLELETEK

Lente Gábor rovata **312**

A HÓNAP HÍREI **314**

Címlámpunko:

A Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum Vegyészeti Múzeuma a várpalotai Thury-várban